

<https://unsplash.com/photos/Ciz4lHr8Jgw>

ESI- JA ALKUOPETUS

Pekka Mertala
pekka.o.mertala@jyu.fi

Pekka Mertala, KT

Apulaisprofessori
(monilukutaito ja digitaaliset tekstitaidot)

Varhaiskasvatuksen opettaja

Esiopetus

LUENNON TYÖTAVOISTA

Luento sisältää perinteistä luentomuotoista opetusta, sekä pienryhmätyöskentelyä breakout-roomeissa.

Breakout-roomeissa käsiteltävät kysymykset ja linkit koontialustalle (Flinga) on koottu indeksisivulle. Linkki siihen löytyy sekä alta että chatista. Ole hyvä, ja avaa sivu uuteen välilehteen jo valmiiksi työskentelyn jouhevoittamiseksi.

Indeksisivu: <https://bit.ly/3IYXCb2>

Kysymykset ovat tärkeitä ja toivottavia: jos sinua askarruttaa jokin asia, todennäköisesti joku muukin miettii samaa → kysymällä teet palveluksen kaikille. Kysyä voi kirjoittamalla chatiin joko kysymyksen tai puheenvuoropyynnön.

Jos et halua laittaa kysymystäsi kaikkien nähtäväksi, voit lähettää sen chatissa vain minulle valitsemalla Pekka vastaanottajaksi oletusarvon "everyone" sijaan

MITÄ TÄLLÄ LUENNOLLA KÄSITELLÄÄN JA MIKSI?

Siirtymät ja kouluun kiinnittyminen horisontaalisena ja vertikaalisena ilmiönä

- Lapselle koulu on paitsi instituutio myös (uusi) sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö. Tämän monimuotoisuuden ymmärtäminen on tärkeää suotuisalle koulunaloitukselle

Lasten taustan ja subjektiivisuuden merkitys kouluun kiinnittymisessä ja koululaisidentiteetin muodostumisessa

- Koulussa ei ole yhtään ns. ”yleistä” lasta, vaan jokaisella lapsella on oma taustansa ja historiansa sekä ainutlaatuinen minänsä. Tämän moninaisuuden ymmärtäminen on tärkeää suotuisalle koulunaloitukselle

Esi- ja alkuopetusikäisten lasten näkemyksiä oppimisestaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä

- Lapsilla on hyvin erilaisia kokemuksia, käsityksiä ja toiveita suhteessa omaan oppimiseensa. Tämän kirjon ymmärtäminen on tärkeää suotuisalle koulunaloitukselle ja linkittyy mm. formatiiviseen (itse)arviointiin.

LUENNON KYTKÖKSET OPETTAJAKSI KEHITTÄMISEN YDINOSA-ALUEISIIN

VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN JA MONINAISUUTEEN LIITTYVÄ OSAAMINEN

Miten kohtaan
oppijani/työkaverini/vanhemmat?

Kyseenalaistanko sitä, mitä tiedän
oppijasta? Miten omat asenteeni
vaikuttavat oppijoiden
kohtaamiseen? Olenko valmis
oppimaan oppijasta lisää?

PEDAGOGINEN OSAAMINEN

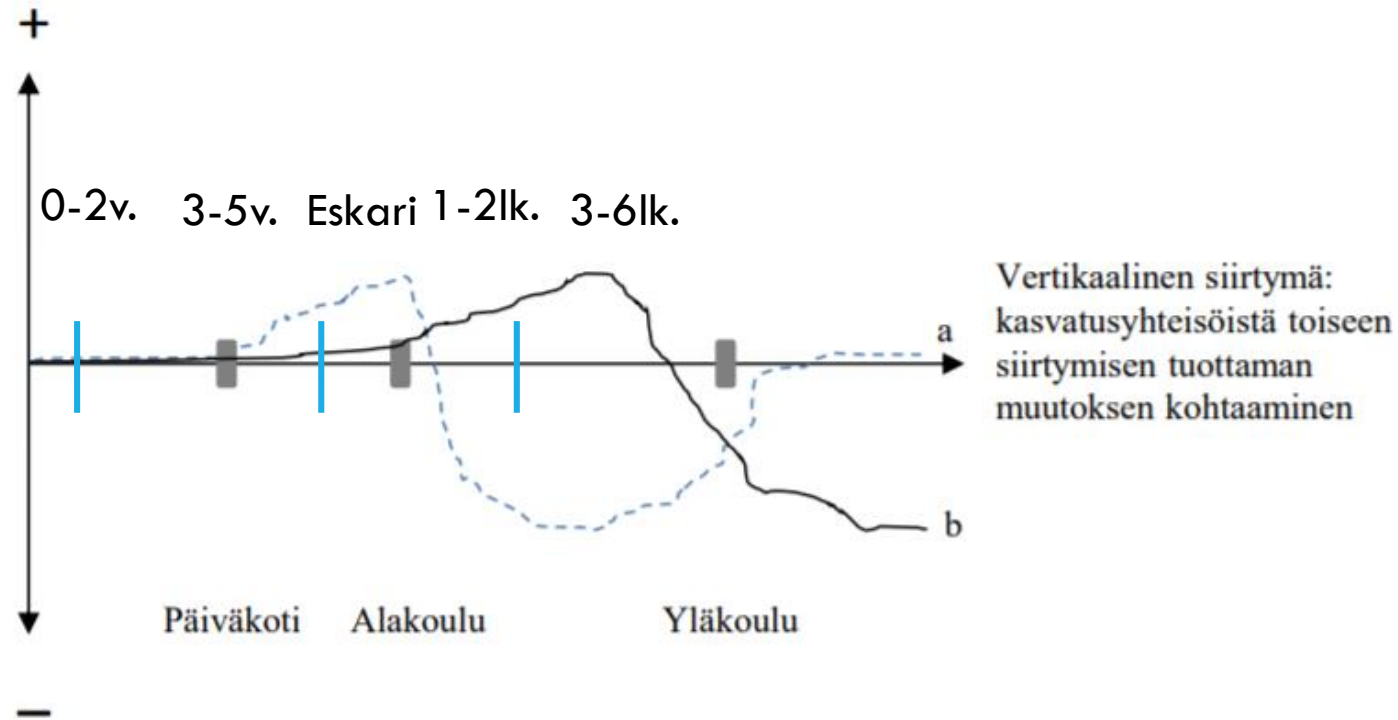
Miten tuen oppijan kouluun
kiinnittymistä?

Miten havainnoin, tunnistan ja
huomioin oppijoideni erilaisia
vahvuuksia ja tarpeita?

SIIRTYMÄT JA KOULUUN KIINNITTYMINEN

Horisontaalinen siirtymä:
kasvatysyhteisöihin
kiinnittymisen/etääntymisen
prosessi

Kuvio 1. Kaksi esimerkkiä (a ja b) eri tavoin rakentuneista kasvatysyhteisöihin ja -instituutioihin kiinnittymisen poluista.

MIKSI SIIRTYMÄT OVAT SIIRTYMIÄ?

Muutokset ryhmäkoossa ja suhdeluvuissa

- Siirtymä alle 3-v. ryhmästä 3-5-v. ryhmään tarkoittaa usein ryhmäkoon kasvamista lähes kaksinkertaiseksi
- Siirtymä esiopetuksesta alkuopetukseen tarkoittaa opettaja-lapsi-suhdeluvun kasvamista 1:7 tai 1:13 n. 1:20:een.

Siirtymä roolista toiseen

- ”Pieni”, viskari, eskari (kontekstin isoin), koulunaloittaja, koululainen, ekaluokkainen (kontekstin pienin) (Karikoski, 2008; Rutanen & Karila, 2013)

Siirtymä pedagogisten toimintakulttuurien välillä

- Lasten mielestä koulu ja päiväkoti / esiopetus ovat erilaisia paikkoja ja ympäristöjä, joissa myös opettajat toimivat eri tavoin (Einarsdottir, 2010, 2014).

Siirtymä fyysisten ympäristöjen välillä

- Koulu usein eri rakennus kuin eskari → ks. myös koulumatka (Eskelä-Haapanen ym., 2017)

MIKSI KIINNITTÄMISEN LAADUSSA ON EROJA?

Siirtymän kulttuurinen ja fyysinen merkittävyys: Päiväkodissa ja koulussa esiopetukseen osallistuneiden lasten kohdalla on havaittu olevan eroja koululaisrooliin sopeutumisessa (Karikoski, 2008).

Laadulliset erot siirtymäprosessien toteuttamisessa: Kontekstien ja siirtymäprosessien välillä on eroja kunnittain ja yksiköittäin (OECD, 2017).

Lasten erilaisuus: Lapsilla on erilaisia odotuksia ja huolia liittyen koulun aloitukseen (Eskelä-Haapanen ym. 2017; Mirkhil, 2010) ja lapset ovat erilaisia suhteessa koulun heihin osoittamiin odotuksiin (Kolehmainen ym., 2015).

Koulujen ja luokkien erilaisuus: Vaikka perusopetusta ohjaa kaikille yhteiset opetussuunnitelman perusteet, eivät koulut ja luokat ole koskaan identtisiä.

<https://unsplash.com/photos/CYIPykF-qAM>

LASTEN TAUSTATEKIJÖIDEN JA PERSONAN MERKITYS
KOULUUN KIINNITTYMISESSÄ JA KOULULAISIDENTITEETIN
MUODOSTUMISESSA

BREAKOUT-ROOM

Muistelkaa omaa koulunaloitustanne pienryhmissä.

Aihe 1:

- Myönteiset odotukset sekä jännityksen aiheet ja pelot koulunaloitusta kohtaan. Mikä toteutuivat, mitkä eivät?

Aihe II:

- Koulun kiinnittymistä tukeneet ja haastaneet asiat ja niiden sijoittuminen akselille *yksiöllinen–rakenteellinen* (omat ominaisuudet, pedagogiset ratkaisut nivelvaiheessa, perhe jne).

Koonti Flingaan → kummallekin aiheelle oma taulunsa

Aikaa n. 30 minuuttia

LASTEN KÄSITYKSIÄ OPPIMISESTA |

MIKSI TÄMÄ ON TÄRKEÄÄ?

Ajattelu ja oppimaan oppiminen osana laaja-alaista osaamista

- Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Opetushallitus 2014, s. 20) → Formatiivinen (itse)arviointi → jatkuva (kannustava) arviointi, joka kohdistuu enemmän prosessiin kuin lopputulokseen
- Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan (Opetushallitus 2014, s. 21)

HOX! Oma tapa oppia ei ole sama asia kuin erilaiset oppimistyylit (auditiivinen, kinesteettinen, visuaalinen jne.). Ne ovat yleinen uskomus, jolla ei ole tieteellistä perustaa.

MITEN ESI- JA ALKUOPETUSIKÄISET LAPSET HAHMOTTAVAT ONNISTUMISTA JA OPPIMISTA

56 lasta (eskarit 41; 1. lk 11; 2. lk. 4)

Päivittäiset ”mikrohaastattelut” yhden viikon ajalta (tammikuu 2015)

Mitä olet tänään oppinut / missä onnistunut? Miksi?

Yleishuomio: lapsille oli helpompaa kertoa **mitä** olivat oppineet / missä onnistuneet (tekemisiä, suoritteita) kuin sanallistaa syitä (**miksi**)

Lasten nimet muutettu aineistokatkelmiin

<https://bit.ly/3jvfThs>

SILJA (1. LK)

”Eka kertaa onnistuin kaikissa tehtävissä ilman kumitusta. Osasin siksi, kun olin huolellinen”

”Opin Ö-kirjaimen ja semmosia ykköskymppijuttuja. En hosunu, siksi en tarvinnu kumitusta.”

”Opin D-kirjaimen. En taaskaan yhtään kumittanut, kun olin huolellinen”

Osaaminen → virheetöntä suoriutumista (”ei tarvinnu **kumitusta**”).

Korostaa huolellisuutta ja hosumattomuutta (työskentelytaidot, itsesäätely) → palaute?

Kaikki esimerkit liittyvät ns. akateemiseen oppimiseen.

ARTTU (1. LK)

”Onnistuin kuuntelutunnilla kuuntelemaan paremmin kuin tein päätöksen, että kuuntelen”

Oppitunti → tarkkaavuuden kohdentaminen (oppimaan oppimisen taidot)

”Onnistuin vakoilemaan ulkona [välitunnilla] paremmin muita. Mua ei huomattu nyt yhtä usein.

Välitunti → Perustelee, mistä on tunnistanut onnistuneensa

”Onnistuin oottaan jonossa paremmin. Keskityin, katsoin opea, enkä hirveesti jutellut”

Siirtymätilanne → itsesäätely (”enkä hirveesti jutellut” ja sitä tukevat strategiat (”keskityin, katsoin opea”))

MITEN OPITAAN?

"Opin pelaamaan sählyä. En ole sitä ennen pelannut niin siksi" (Mikko, eskari) → **uuden asian tekeminen**

"Oivalsin miten tehdään vihreetä maalilla. Sekoitin vahingossa, sinistä ja keltaista yhteen." (Sami, eskari) → **vahinko**

"Opin luistelutunnilla pyörähtämään ja osasin sen. Pyörähdin ensin vahingossa ja siten opin sen." (Linnea, eskari) → **harjoittelua vaativa "vahinko"**

"Opin sen, että jos laskee väärinpäin voi lyödä naaman lumeen ja itkeä. Opin sen sen kun näin kun Lassi vahingossa teki niin." (lina, Eskari) → **toisten toiminnan havainnointi**

Minusta tuntuu, että kaikki on mennyt pieleen, koska kierimistyylini lumivuorella ei toiminut kun löin pääni maahan (Lassi, eskari): → **epämiellyttävä fyysinen kokemus**

"Opin, ettei leikeissä saa määrätä. No kun meille tuli riita tänään siitä ja se oli ärsyttävää". (lina, eskari) → **epämiellyttävä sosio-emotionaalinen kokemus**

"Opin tekemään A:n oikein. Ensin pitää tehdä telta ja sitten vasta keskiviiva. Opettaja neuvoi minua". (Aino, eskari) → **opettaminen**

Opin voltteja koska oon harjoittelu trampalla (Aatu, eskari) → **harjoittelu ja toistot**

MUISTIN VIRKISTYKSEKSI

Siirtymät ja kouluun kiinnittyminen horisontaalisena ja vertikaalisena ilmiönä

- Lapselle koulu on paitsi instituutio myös (uusi) sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö. Tämän monimuotoisuuden ymmärtäminen on tärkeää suotuisalle koulunaloitukselle

Lasten taustan ja subjektiivisuuden merkitys kouluun kiinnittymisessä ja koululaisidentiteetin muodostumisessa

- Koulussa ei ole yhtään ns. ”yleistä” lasta, vaan jokaisella lapsella on oma taustansa ja historiansa sekä ainutlaatuinen minänsä. Tämän moninaisuuden ymmärtäminen on tärkeää suotuisalle koulunaloitukselle

Esi- ja alkuopetusikäisten lasten näkemyksiä oppimisestaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä

- Lapsilla on hyvin erilaisia kokemuksia, käsityksiä ja toiveita suhteessa omaan oppimiseensa. Tämän kirjon ymmärtäminen on tärkeää suotuisalle koulunaloitukselle ja linkittyy formatiiviseen (itse)arviointiin.

LÄHTEET / LUKEMISTA

Einarsdottir, J. (2010). Children's experiences of the first year of primary school. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(2), 163-180.

Einarsdottir, J. (2014). Children's perspectives on the role of preschool teachers. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(5), 679-697.

Eskelä-Haapanen, S., Lerkkanen, M. K., Rasku-Puttonen, H., & Poikkeus, A. M. (2017). Children's beliefs concerning school transition. *Early Child Development and Care*, 187(9), 1446-1459.

Karikoski, H. (2008). *Lapsen koulunaloittaminen ekologisena siirtymänä. Vanhemmat informanteina lapsen siirtymisessä esiopetuksen kasvuympäristöistä perusopetuksen kasvuympäristöön.* Acta Universitatis Ouluensis E, 100.

Kolehmainen, M., Saarinen, M., & Kontu, E. (2015). Koulukypsyudesta koulun valmiuteen – Kouluvalmiuskäsitteen kehittyminen 1900-luvun alusta tähän päivään. *Kasvatus & aika*, 9(2).

Mertala, P. (2021). Mertala, P. (2021). What, where, when and how: Finnish children's perceptions of learning in preschool. *Early Child Development and Care*. Advance Online Publication.

Mirkhil, M. (2010). 'I want to play when I go to school': Children's views on the transition to school from kindergarten. *Australasian Journal of Early Childhood*, 35(3), 134-139.

Moilanen, J. & Mertala, P. (2020). The meaningful memories of visual arts education for preservice generalist teachers: What is remembered, why, and from where?. *International Journal of Education & the Arts*, 21(12).

OECD. 2017. *Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong*, OECD Publishing, Paris

Rutanen, N., & Karila, K. (2013). Institutionaaliset siirtymät alle kolmivuotiaista viskareiden ja eskareiden kautta kouluun. *Päiväkodista peruskouluun. Opetushallitus*.

Soini, T., Pyhältö, K., & Pietarinen, J. (2013). Horisontaaliset ja vertikaaliset siirtymät päiväkodin ja koulun rajapinnalla. *Päiväkodista peruskouluun*,